

УДК 321

В. В. Сухенко,
аспірант кафедри державної політики
та суспільного розвитку НАДУ,
м. Київ

ДУАЛІЗМ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ЯК ОСОБЛИВІСТЬ ПОЛІТИКО-АДМІНІСТРАТИВНОЇ СИСТЕМИ ФРАНЦІЇ

Стаття присвячена функціонуванню виконавчої влади в політико-адміністративній системі Франції. Висвітлено історичний шлях становлення V Республіки, еволюцію відносин між гілками влади при різних політичних режимах. Розглянуто співіснування президента, уряду та парламенту в межах Конституції Франції. Проаналізовано конституційні положення V Республіки з урахуванням політичної практики та обґрунтовано важливість французького досвіду для політико-адміністративної системи України.

Ключові слова: політико-адміністративна система, Франція, V Республіка, президент, парламент, уряд, державна влада.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Взаємовідносини між різними гілками державної влади повинні спрямовуватися на створення сприятливих умов для розвитку і функціонування суспільства та держави. Досвід європейських країн показує, що повноваження та роль суб'єктів державної влади у процесі реалізації державно-управлінських рішень залежить від політичного режиму та форми правління. З огляду на це Франція є президентсько-парламентською республікою.

Взаємодія гілок влади у Франції на сьогодні становить значний науковий інтерес, особливо в частині взаємодії президента та прем'єр-міністра, що належать до різних політичних сил. Таке співіснування опозиційних один до одного президента і уряду досить цінний. В інституційному розвитку багатьох пострадянських держав використовувався досвід французької політичної системи. Особливо це важливо для нашої країни, де існує недосконалість механізмів взаємодії гілок влади та системи розподілу взаємоконтрольних функцій між ними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема гармонізації відносин між різними гілками влади в межах конкретної політико-адміністративної системи сьогодні є однією з найбільш обговорюваних як в політичних колах, так і в наукових. Зокрема, їй присвячено багато праць таких вітчизняних вчених, як В. Авер'янова, С. Алексєєва, М. Байтіна, І. Василенка, В. Голуба, О. Дашковської, Т. Кашаніної, І. Коліушка, А. Колодія, В. Солових, В. Чмиги, Ю. Тихомирові та ін.

Грунтовно розглядали різні аспекти та особливості даної проблеми також зарубіжні дослідники А. Гроссе, М. Дюверже, С. Ісмор, Е. Камінські, А. Керімов, С. Коровіна, К. Лосан, Ж. Массо та ін.

Мета статті – проаналізувати особливості організації виконавчої влади в політико-адміністративній системі Франції.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. У Франції, яка відноситься до групи наполеонівських країн, адміністративні перетворення характеризувалися меншим ступенем інтенсивності впровадження ринкових технологій у державну діяльність, ніж в англосаксонських країнах. Однак вони були обумовлені загальним рухом за якість і ефективність державного управління. В основу побудови системи органів державної влади у Франції, як і в інших європейських країнах, покладено принцип поділу влади на законодавчу, виконавчу і судову. Проаналізуємо інститути, які представляють кожен гілку влади, їх повноваження та принципи взаємодії.

Вчення про поділ влади у Франції отримало своє теоретичне обґрунтування в основному в роботах Ш. Монтеск'є в XVIII ст. і практичне втілення після революції 1789 р. Розмежованими виявилися політична і судова влади, а всередині самої сфери державно-політичної влади – її виконавча і законодавча гілки [1, с. 117].

Майже ціле століття конституційної нестабільності і безперервної зміни різних режимів у Франції (монархій, республік, імперій) з 1789 по 1875 рр. нарешті призвело до стабілізації французької політичної системи – в рамках

парламентської республіки. Третя і Четверта Республіки (відповідно 1875–1940 рр. і 1946–1958 рр.) відрізнялися слабкістю виконавчої влади щодо парламенту, уряди були нестабільні. Ця слабкість була результатом не стільки конституційних норм, скільки практики. Зокрема, право розпуску парламенту не застосовувалося виконавчою владою внаслідок провалу першої і останньої спроб розпуску, розпочатої першим президентом III Республіки Мак-Магоном у 1877 р. І за часів IV Республіки глави уряду підкорялися парламенту і йшли у відставку. Розпуск парламенту мав місце лише один раз – в 1955 р. Також практика, а не Конституція, відвела президентам III-IV Республік другорядну роль, визначивши главою уряду голову Ради Міністрів. В основному законі III Республіки навіть не згадувалось про прем'єра, тоді як значні повноваження мав глава держави. Лише в 1934 р. закон визнав існування глави уряду. Але відповідальність міністрів перед парламентом, необхідність контрасигнації президентських актів одним з міністрів, невдача Мак-Магона в 1877 р. сприяли переходу реальної виконавчої влади від глави держави до очільника уряду. Закон IV Республіки в основному вписується в цю традицію, перетворюючи голову Ради Міністрів (голову уряду) в справжнього голову виконавчої влади і зберігаючи при цьому посаду президента Республіки.

Слід зазначити, що протягом всього періоду з 1875 по 1958 рр. (за винятком 1940–1944 рр.) причиною слабкості та нестабільності урядів частково була слабкість партійної системи (наявність численних і слабких партій, відсутність стабільної і дисциплінованої парламентської більшості), а також страх французької громадськості перед занадто сильною виконавчою владою (саме президентською).

Справжнім відходом від республіканських традицій при яких існували чисто парламентські режими, стало становлення в 1958 р. V Республіки, пов'язаної з ім'ям її першого президента генерала де Голля. Він як прихильник сильної президентської влади свою увагу приділив посиленню незалежної від політичних партій виконавчої влади в особі президента республіки. Він бачив роль президента як «арбітра нації» і відстоював підзвітність уряду перед парламентом.

Головним нововведенням V Республіки стала саме організація виконавчої влади. При попередніх режимах вона відводилась двом інститутам: президенту республіки і уряду, керованому прем'єр-міністром. На відміну від III і IV Республік режим, встановлений в 1958 р., наділив президента Республіки вищою політичною роллю. В Конституції 1958 р. президент не визначений главою виконавчої влади, хоч до його повноважень відносилось призначення прем'єр-міністра, і за поданням останнього, міністрів та інших цивільних та військових осіб [2].

Конституція V Республіки була розроблена і прийнята за безпосередньою участю де Голля. Її автори зосередилися на стабільності політико-адміністративної системи Франції, модернізувавши механізми взаємовідносин законодавчої, виконавчої та судової гілок влади. Відбулося посилення “незалежності” виконавчої влади від політичних маневрів різних партій.

Якщо звернутися до традиційної класифікації політичних режимів, то можна стверджувати, що V Республіка не входить в категорію президентських режимів в чистому вигляді. Насправді вона поєднує в собі елементи як парламентської, так і президентської системи. Від першої вона запозичує “двоголовість” виконавчої влади, співпрацю уряду і парламенту, політичну відповідальність виконавчої влади перед законодавчою, право президента на розпуск парламенту. З іншого боку, перевага президента, якого обирають шляхом загального голосування, власні повноваження, домінуюче становище по відношенню до Кабінету міністрів, практично повна відсутність політичної відповідальності перед Національними зборами є характерними ознаками президентського режиму [3].

Французькі політологи, даючи оцінку Конституції 1958 р., спочатку намагалися підкреслити, що вона зберегла парламентський режим, хоча і в зміненому вигляді. «Конституція V Республіки, – писав М. Дюверже, – це парламентський режим з переважанням виконавчої влади» [4]. На його думку, режим V Республіки слід вважати «напівпрезидентським», причому це не виключає того, що «французький режим залишається парламентським».

Політолог А. Гроссе, порівнюючи режим сучасної Франції з режимом США, розмірковує про відмінності їх систем: французька – відрізняється від американської наявністю у глави держави права розпуску парламенту, права проведення референдуму і визнанням відповідальності уряду перед Національними зборами [5].

Ф. Паріні вважав, що V Республіці притаманна змішана, гібридна форма державного правління, виділяючи президентську перевагу і появу «мажоритарного факту» (чіткої парламентської більшості) в результаті біполяризації політичного життя Франції [6].

Проте концепція «змішаного» режиму не є переконлива, адже при будь-якому режимі діє злагоджений механізм влади, а ця концепція не розкриває, належним чином, як окремі елементи режиму стають одним цілим механізмом.

Американські вчені К. Лосан і С. Ісмол характеризували «змішаний» (за оцінкою Ф. Паріні) режим квазіпрезидентським [7, с. 17]. З цим можемо погодитися, адже Конституція V Республіки 1958 р. дає президенту всенародну підтримку та важливі повноваження. Одночасно вона дає уряду право визначати і втілювати національну політику, що робить прем'єр-міністра відповідальним за діяльність уряду та виконання прийнятих рішень.

Дослідник Е. Камінські у своїй роботі «Президентська і парламентська форми державного правління», висвітлюючи інституційні чинники, неоднозначно відноситься до назв режимів: «На жаль, слово «президент» ніби гіпнотизує політологів. Якщо вони розглядають режим країни, в якій обраний президент має реальну владу, але уряд підзвітний парламенту, вони відразу зараховують цей режим до президентського на тій лише підставі, що голова виконавчої влади називається «президентом» ... Замість того, щоб обмежити поняття «президентська форма правління» його власним змістом, вони винаходять неіснуючу загадкову категорію, яку додають до і без того заплутаного класичного визначення двох форм державного правління» [8, с. 224]. Цим самим він критикує М. Дюверже, який запропонував термін «напівпрезидентська форма правління». Е. Камінські також наголошує, що французький дослідник мав на увазі не тільки

режим, де уряди підзвітні парламенту (до цієї ж категорії він відносив і ті країни, в яких обраний президент зі значними повноваженнями, закріпленими Конституцією). Він, вступаючи в полеміку з Дюверже, вважає, що нова категорія вносить плутанину в дослідження аспектів діяльності глави виконавчої влади – президента. У Франції, на його думку, не відбувається зміна президентської і парламентської форм державного правління. Вона являє собою парламентський устрій, тому що в ній виконавча і законодавча гілки влади обов'язково повинні приходити до взаємної згоди, точно так же, як у Великобританії» [4].

Як бачимо, як би ми не визначали форму державного правління, яка сформувалась у V Республіці: будь то суто президентська, напівпрезидентська, квазіпрезидентська або навіть республіканська монархія - відбулося суттєве розширення прерогатив і повноважень президента, перетворення інституту глави держави в центральну ланку політичної системи Франції. Таким чином, було б логічніше вести мову про таку змішану модель правління як президентсько-парламентську, де головною ознакою є наявність зв'язку між головою держави і головою уряду.

Виходячи з цього, зупинимося на дослідженні моделі поділу державної влади із зазначеною системою стримувань і противаг за Конституцією Франції 1958 р. з відповідними змінами і прийомами правління, які використовуються при цьому режимі.

У Франції керівництво урядом розділене між президентом і прем'єр-міністром. Така ситуація визначена Конституцією, будучи посиленою політичною практикою, що бере початок від де Голля і закріпленою наступними президентами країни. Можливі конфлікти в такій ситуації вирішувалися великими конституційними повноваженнями президента. Політична практика V Республіки відзначена і тим, що упродовж тривалого часу Франція живе в умовах, коли президентська і парламентська більшість розходяться і як результат головою уряду стає політичний опонент президента.

Оскільки президент займає центральне місце в системі державного управління, головні його функції – стежити «за дотриманням Конституції»,

забезпечувати «своїм арбітражем нормальне функціонування державних органів», бути «гарантом національної незалежності, територіальної цілісності і виконання угод і договорів» [9]. Формування уряду передбачено Основним законом. Президент призначає прем'єр-міністра і за його поданням – інших членів уряду. Однак через те, що уряду необхідно отримати вотум довіри з боку парламенту, президент не є вільним у виборі кандидатур.

Тож відносини між президентом і парламентською більшістю повністю залежать від їх партійного забарвлення. Тут можливі два варіанти. Перший – коли їх партійна належність збігається (окремі вчені визначають таку ситуацію як президентський спосіб функціонування державного механізму [10]). При цьому утворюється партійне єдиновладдя, очолюване президентом. Влада президента посилюється, проте має виконавчий характер.

Другий – коли президент та парламентська більшість мають різне партійне забарвлення (так званий парламентський спосіб функціонування державного механізму [11]). Можемо погодитись з таким висновком, адже тут формування уряду є парламентським.

Цілком очевидно, що існують суперечності в співвідношенні повноважень президента і прем'єр-міністра і вони не однозначно вирішені на рівні конституційного права навіть в такій правовій державі, як Франція. В конституційній моделі спочатку закладені основи для конфлікту між президентом і прем'єр-міністром. Так, за Конституцією (ст. 20), уряд під керівництвом прем'єр-міністра «визначає і здійснює політику країни». При цьому він «керує адміністративним апаратом і збройними силами». Розглядаючи цю статтю Конституції, уже згаданий М. Дюверже вказує, що «тут йдеться про уряд як колегіальний орган, тобто про Раду міністрів, в якій головує президент республіки. Здійснення політики залишається за урядом, в засіданнях якого президент бере участь і керує дебатами» [4]. Прем'єр-міністр відповідає перед Національними зборами. Конституція дає президенту право призначити прем'єр-міністра, але не дає змоги відправити його у відставку. У Конституції немає положення, що визначає президента як главу держави.

Відповідно до ст. 9 президент головує в Раді міністрів і в той же час ст. 21 говорить, що прем'єр-міністр керує діяльністю уряду. Все це дає підстави говорити про дуалізм виконавчої влади у Франції, що надає юридичні підстави як президенту, так і прем'єр-міністру претендувати на керівництво урядом.

Такий дуалізм породжує різні тлумачення норм, що регулюють взаємовідносини між керівниками виконавчої влади. Відомий французький політолог Ж. Массо, аналізуючи взаємовідносини президента і прем'єр-міністра, припускав, що якщо існуюча тенденція збережеться і функції прем'єр-міністра будуть обмежені реалізацією рішень президента, то прем'єр-міністр ризикує перетворитися в директора кабінету президента. Разом з тим, зазначає Массо, якщо ж надати прем'єр-міністру можливість вирішувати більшість повсякденних справ, втручатися в основні напрямки програми президента, то такий розвиток не буде відповідати потребі обрання президента загальним голосуванням і його відповідальності перед громадською думкою» [11]. Слід відмітити, що у наведеній вище президентсько-парламентській моделі поділу влади, повноваження президента щодо формування уряду дають йому можливість очолити партійне єдиновладдя.

На практиці реальний обсяг повноважень президента у Франції в значній мірі залежить від розстановки сил на внутрішньополітичній арені. Якщо він має підтримку більшості в Національних зборах, то повністю використовує свої повноваження, залишаючи прем'єр-міністру і уряду лише реалізацію рішень, прийнятих на президентському рівні. Якщо ж на парламентських виборах перемагає опозиційна президенту партія, то це веде до посилення дуалізму виконавчої влади та, відповідно, обмеження його фактичної компетенції, як глави держави.

Уряд має власні повноваження і здійснює відповідні функції. Згідно зі ст. 20 Конституції «уряд визначає і проводить політику Нації». Конституція, як відомо, визначає поділ повноважень усередині самої виконавчої влади. Президенту належать повноваження щодо захисту основних інтересів країни; уряд – вирішує поточні проблеми та формує напрями політики. В Конституції

1958 р. передбачене делегування уряду законодавчих повноважень. Проте на практиці президент, спираючись на парламентську більшість, може прийняти на свій розгляд будь-яке важливе питання, що його турбує.

В разі припинення повноважень прем'єр-міністра з тих чи інших причин, весь уряд також іде у відставку. Президент по суті не може відкликати прем'єр-міністра, але на практиці це можливо. Якщо прем'єр-міністр має досить велику підтримку в парламенті, то він може навіть залишитись на посаді проти волі президента.

Уряд несе політичну відповідальність перед парламентом. Так, в абз. 1 ст. 24 Конституції Франції прямо сказано, що парламент контролює його діяльність, оцінює державну політику [9]. Конституція не наділяє президента правом самостійного ухвалення рішення про відставку уряду; для цього необхідна наявність або ініціативи прем'єр-міністра, або прийнята парламентом резолюція осудження. Він може висловити уряду вотум недовіри. Останній же зобов'язаний вручити президентові заяву про відставку, який, у свою чергу, вправі її не прийняти, а розпустити парламент.

Якщо президент має сильну політичну партію та підтримку народу, то ніщо не завадить йому згідно зі ст. 12 Конституції розпустити парламент і призначити нові вибори. Перш за все президент зобов'язаний спочатку проконсультуватися з прем'єр-міністром і головами палат парламенту, хоч ці консультації є формальними.

В Конституції Франції (абзаци 1 і 3 ст. 49) сказано про довіру уряду у зв'язку з його програмою й голосуванням за конкретним законопроектом. Це дозволяє прем'єр-міністру впливати на парламентську більшість. Прем'єр-міністр має право після обговорення в Раді міністрів звернутися до Національних зборів щодо відповідальності уряду у зв'язку з власною програмою або (за необхідності) із загальнополітичною декларацією (абз. 1 ст. 49). Важливим є абз. 3 ст. 49, де зазначено, що уряд може проводити законопроекти через парламент без голосування, якщо він буде пов'язаний з питанням про довіру уряду. Якщо протягом 24 годин після цього не буде

прийнята резолюція про осудження, внесений законопроект вважається схваленим [9].

Оскільки у Франції є чітке конституційне положення про право розпуску парламенту президентом, то воно можливе при будь-якій розстановці політичних сил. Деякі правознавці висловлюють думку щодо існування четвертої – президентської, арбітражної – влади. «Президент Франції – це арбітр з вирішальним правом голосу з питання про розпуск парламенту», – вважають вони (Б. Гильсон). Право розпуску ним парламенту стає одним з найдієвіших засобів впливу, «головною зброєю президента протягом періоду співіснування» (М. Коендет). Право розпуску парламенту залежить від кількісних та часових меж. Під час конфліктної ситуації передбачено розпуск парламенту тільки один раз, повторний розпуск не допускається протягом року після його обрання. Коли парламент прийняв резолюцію осудження уряду в рік, коли розпуск парламенту неможливий, президент вимушений відправити уряд у відставку.

Щодо Парламенту, то його палати формуються у різний спосіб та мають різні повноваження. В законодавчій сфері їх повноваження є рівними, проте при виникненні спірних питань, визначну роль мають Національні збори.

У 1958 р. відбувся перегляд повноважень парламенту в зв'язку зі спробою поновити роль виконавчої влади. Раніше в законодавчій сфері не було обмежень, а з 1958 р. парламент зобов'язаний був розділяти з урядом деякі важливі нормотворчі повноваження. Уряд перетворився на повноправного учасника законодавчого процесу. Законодавча діяльність парламенту повинна відповідати Конституції, а Конституційна Рада покликана наглядати за цим [12, с. 123].

Однією з основних характеристик політико-адміністративної системи Франції є співвідношення повноважень виконавчої та законодавчої влади. В умовах демократії воно являє собою певний баланс сил. Утім у Франції, як і в інших демократичних країнах, де конституційно закріплений баланс повноважень виконавчої та законодавчої влади, що передбачає їх незалежність

один від одного і в той же час взаємний контроль, досить часто відбувається перевищення повноважень то з боку уряду, то з боку парламенту. Обидві гілки влади прагнуть захистити свої власні прерогативи і при цьому нерідко виходять за правові рамки, що розмежовують їх повноваження. Таке явище не є французьким винятком – це характеристика сучасної демократичної державності, незважаючи на те, що в конституціях закріплений принцип поділу влади. Слід підкреслити, що багато чого залежить і від особистих політичних амбіцій урядових діячів і законодавців, проте нерідко конфлікти між виконавчою і законодавчою владою породжуються об'єктивною складністю багатьох суспільних проблем, з якими стикається сучасна державна політика.

У взаємодії глави держави, уряду та парламенту деякі критики режиму вбачають «принижену роль парламенту» в V Республіці. «Принижена роль парламенту в порівнянні з чим? – запитує видатний французький політичний діяч і політолог М. Рокар. – У порівнянні з парламентом попередніх республік, який був безсилим тому, що був всесильним? ... Роль нашого парламенту не була понижена, – продовжує Рокар, – просто він уподібнився парламентам інших країн, сучасним системам, при яких влада зосереджується переважно в руках виконавчого органу» [13].

Дійсно, глобальна тенденція до посилення виконавчої влади за рахунок законодавчої сповна проявила себе у Франції. Але безперечним є той факт, що навіть втративши частину колишніх повноважень, французький парламент залишається найважливішим інституціональним гарантом демократії, впливовою політичною силою, з якою рахується і президент, і уряд.

Таким чином, реальне співвідношення сил в межах «трикутника» президент - уряд - парламент коливається в залежності від конкретного складу законодавчого органу і партійної приналежності глави держави. Не дивно, що президент і його партія надають великого значення парламентським виборам і докладають чималих зусиль, щоб здобути на них перемогу. Коли ж главі держави доводиться мати справу з Національними зборами, де є опозиційна або коаліційна більшість, він намагається враховувати інтереси різних політичних

сил, йдучи при необхідності на компроміс. Хоча французький президент не володіє правом законодавчої ініціативи, він має повноваження накладати постатейне вето на закони, що надходять до нього з парламенту. Відповідно до Конституції він може до закінчення терміну в 15 днів, відведеного для промудрації закону, вимагати від парламенту нового обговорення прийнятого ним закону або деяких його статей (ст. 10) [9]. Така правова норма дає французькому президенту більше можливостей для політичного маневру в його взаєминах з вищим законодавчим органом. Крім права вето, президент Франції має також право звертатись до вищих органів конституційного нагляду щодо конституційності того чи іншого закону, прийнятого парламентом. Відповідно до ст. 61 Конституції Французької Республіки закони до їх промудрації можуть бути спрямовані президентом до Конституційної ради, «...яка висловлюється про їх відповідність Конституції». Втім, крім президента, таким же правом у Франції наділені прем'єр-міністр, голови обох палат парламенту, а також групи сенаторів або депутатів. У тому випадку, якщо Конституційна рада приймає рішення про відповідність спрямованого йому закону Конституції, президент зобов'язаний підписати і промудувати його. Якщо ж закон або якась його стаття оголошуються неконституційними, вони не можуть бути ні промудовані главою держави, ні введені в дію рішенням парламенту. «Рішення Конституційного суду не підлягають оскарженню. Вони обов'язкові для органів державної влади та всіх органів державної виконавчої влади та юстиції» (ст. 62) [Там само].

Судова система у Франції досить складна. Існують суди загальної юрисдикції, адміністративні трибунали. До системи загальних судів відносять Касаційний суд, суди апеляційні й першої інстанції. Державна рада очолює систему адміністративної юстиції, до якої також входять адміністративні й апеляційні адміністративні суди (трибунали). Попри те, що Державна рада оцінює конституційність адміністративних актів, жоден суд не має права виносити рішення з приводу конституційності законів. У Франції є квазісудові органи спеціальної юрисдикції: Верховний суд, який займається розглядом

справ про усунення президента з посади, Суд республіки. Останній розглядає справи щодо кримінальної відповідальності членів уряду за посадові злочини.

Проведений аналіз законодавчої бази та політичної практики у Франції показує, що вона є президентсько-парламентською республікою. Хоча президент і конкурує з парламентом щодо формування уряду та має значні повноваження у системі органів державної влади, він все ж таки, незалежно від розстановки політичних сил, не перетворюється на номінального главу держави.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, бачимо, що ефективність механізму взаємодії вищих державних органів безпосередньо не залежить від різновиду політичного режиму, який склався у країнах сьогодні. Конституційна монархія, президентська, парламентська чи змішана республіка можуть ефективно функціонувати у державі, головне, щоб процес реалізації самої влади був побудований на тому, щоб гілки могли справляти конструктивний вплив одна на одну, спонукаючи знаходити консенсус, шукати взаємоприйнятні рішення з метою забезпечення загальної рівноваги державної влади.

Хотілося б підкреслити, що співвідношення повноважень між президентом і урядом Франції дещо схожий з українською моделлю влади. Проте в нашій державі ще зберігається недостатній рівень законодавчого обґрунтування розподілу повноважень між цими інститутами влади, що супроводжується досить частими колізіями на практиці. На даному етапі вкрай необхідно домогтися узгодженості та взаємодії між різними гілками влади, що сприятиме посиленню державності, так необхідної для подолання кризових явищ, які відбуваються сьогодні. Досвід взаємодії виконавчої і законодавчої влади, який виявив свою доцільність в зарубіжній практиці, безсумнівно, корисний в процесі формування політико-адміністративної системи в Україні.

Розвиток України сьогодні залежить від порозуміння між політичними силами. При формуванні кожної гілки державної влади має місце політична складова, яка часто порушує баланс незалежності між ними. На нашу думку,

необхідно чітко визначити політичні функції парламенту, адміністративні функції виконавчої гілки влади та функції правосуддя. Одним з перспективних напрямків подальших наукових досліджень є вдосконалення конституційної реформи – зокрема внесення змін до законів, які регулюють діяльність та відносини між основними державними органами влади, визначають межі їх повноважень та забезпечують їх відповідальність перед суспільством.

Список використаних джерел:

1. Геворкян М. В. Истоки теории разделения властей. *Вестник Псковского государственного университета*. Серия: Социально-гуманитарные науки. 2010. Вып. 11. С. 116–120.
2. Арзаканян М. Ц. Де Голль и реформа государственного устройства Франции. URL: http://magazines.russ.ru/oz/2004/2/2004_2_36.html (дата звернення 12.05.2017).
3. Кучеренко П. А. Бицефальная система исполнительной власти Франции: статус главы государства и премьер-министра в Пятой республике. URL: <http://www.center-bereg.ru/o2161.html> (дата звернення 12.05.2017).
4. Duverger M. *Les institutions françaises*. Paris, 1962.
5. Goguel F., Grosser A. *La politique en France*. Paris, 1975. P. 197–205.
6. Parini Ph. *Les institutions politique*. Paris, 1984. P. 138
7. Концепция президентской власти и американская демократия. Москва, 1980.
8. Kaminsky E. On the Comparison of Presidential and Parliamentary Governments. *Presidential Studies Quarterly*. N. 2. 1997. P. 221–228.
9. Конституция Пятой республики. *Хрестоматия по истории государства и права зарубежных стран*: в 2 т. / отв. ред. Н. А. Крашенинникова. Т. 2: Современное государство и право; сост. Н. А. Крашенинникова. Москва: НОРМА, 2003. 672 с.
10. Керимов А. Д. О своеобразии государственной системы современной Франции. *Государство и право*. 2001. № 1. С. 34.
11. Massot J. *Chef de l'etat et chef du gouvernement: dyarchie et hiérarchie*. Paris, 1993. P. 124.
12. Ардан Ф. Франция: государственная система / пер. с фр. Москва: Юрид. лит. 1994. 176 с.
13. Les revisions constitutionnelles de la V-e Republique. *Dossier constitue par Heymann-Doat A.-P.* P., L 1993, p. 14.

Sukhenko V. V. The executive dualism as a feature of the political and administrative system of France.

The article investigates the functioning of the executive in the political and administrative system of France. The historical development of the V Republic and the evolution of relations between the branches of power under different political regimes are covered in it. It considers the coexistence of the president, government and parliament under the French Constitution. The article also deals with constitutional provisions of the Fifth Republic in view of political practice. The importance of the French experience for political and administrative system of Ukraine is grounded in it

Key words: political and administrative system, France, V Republic, president, parliament, government, state power.

Надійшла до редколегії 17.05.2017 р.